

Αγροτικός Συνεργατισμός

Ενότητα 9: Εναλλακτικές μορφές οργάνωσης αγροτικών συνεταιρισμών

Παναγιώτα Σεργάκη
Τμήμα Γεωπονίας

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Εναλλακτικές μορφές οργάνωσης αγροτικών συνεταιρισμών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα ενότητας

1. Συλλογική επιχειρηματικότητα.
2. Συνεταιριστική επιχειρηματικότητα.
3. Παραδοσιακοί συνεταιρισμοί και συνεταιρισμοί νέας γενιάς.
4. Ομάδες παραγωγών.
5. Αναγκαστικοί συνεταιρισμοί.

Σκοποί ενότητας

- Να γίνουν κατανοητές οι έννοιες της συλλογικής και συνεταιριστικής επιχειρηματικότητας.
- Να διασαφηνιστούν οι διαφορές των παραδοσιακών συνεταιρισμών από τους συνεταιρισμούς νέας γενιάς.
- Να παρουσιαστούν και να γίνουν κατανοητές οι έννοιες της ομάδας παραγωγών και των αναγκαστικών συνεταιρισμών.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Επιχειρηματικότητα

Συλλογική επιχειρηματικότητα

- «Συλλογική επιχειρηματικότητα είναι η συλλογική διαδικασία μέσω της οποίας οι πελάτες-επενδυτές, ή οι προμηθευτές-επενδυτές, σχεδιάζουν, χρηματοδοτούν και ιδρύουν μια επιχειρηματική μορφή συλλογικής δράσης, η οποία αποσκοπεί στην κατάκτηση κερδών από περισσότερους του ενός κρίκους της αλυσίδας παραγωγής και εμπορίας τροφίμων και ποτών. Η μορφή αυτή αποτελεί ιστορική εξέλιξη προηγούμενων συλλογικών σχημάτων»
Cook κ.ά. (2008, σελ. 1).

Συνεταιριστική επιχειρηματικότητα (1)

- Η Συνεταιριστική επιχειρηματικότητα περιλαμβάνει αμυντικές και επιθετικές στρατηγικές:
 1. Η αμυντική συνεταιριστική επιχειρηματικότητα συναντιέται κυρίως στους παραδοσιακούς αγροτικούς συνεταιρισμούς. Κύριος στόχος τους είναι η εξασφάλιση ή η βελτίωση του αγροτικού εισοδήματος των μελών τους, στο επίπεδο της αγροτικής τους εκμετάλλευσης.

Συνεταιριστική επιχειρηματικότητα (2)

2. Η επιθετική συνεταιριστική επιχειρηματικότητα συναντιέται σε καινοτόμα μοντέλα αγροτικών συνεταιρισμών. Στόχοι τους: 1. η βελτίωση των αγροτικών εισοδημάτων των μελών στο επίπεδο της αγροτικής τους εκμετάλλευσης και 2. η απόσπαση κερδών από άλλους (πλην της πρωτογενούς παραγωγής) κρίκους της αλυσίδας παραγωγής και εμπορίας τροφίμων και ποτών μέσω της δυναμικής εμπλοκής τους με τα κανάλια διανομής των τροφίμων (Σεργάκη και Ηλιόπουλος, 2010).

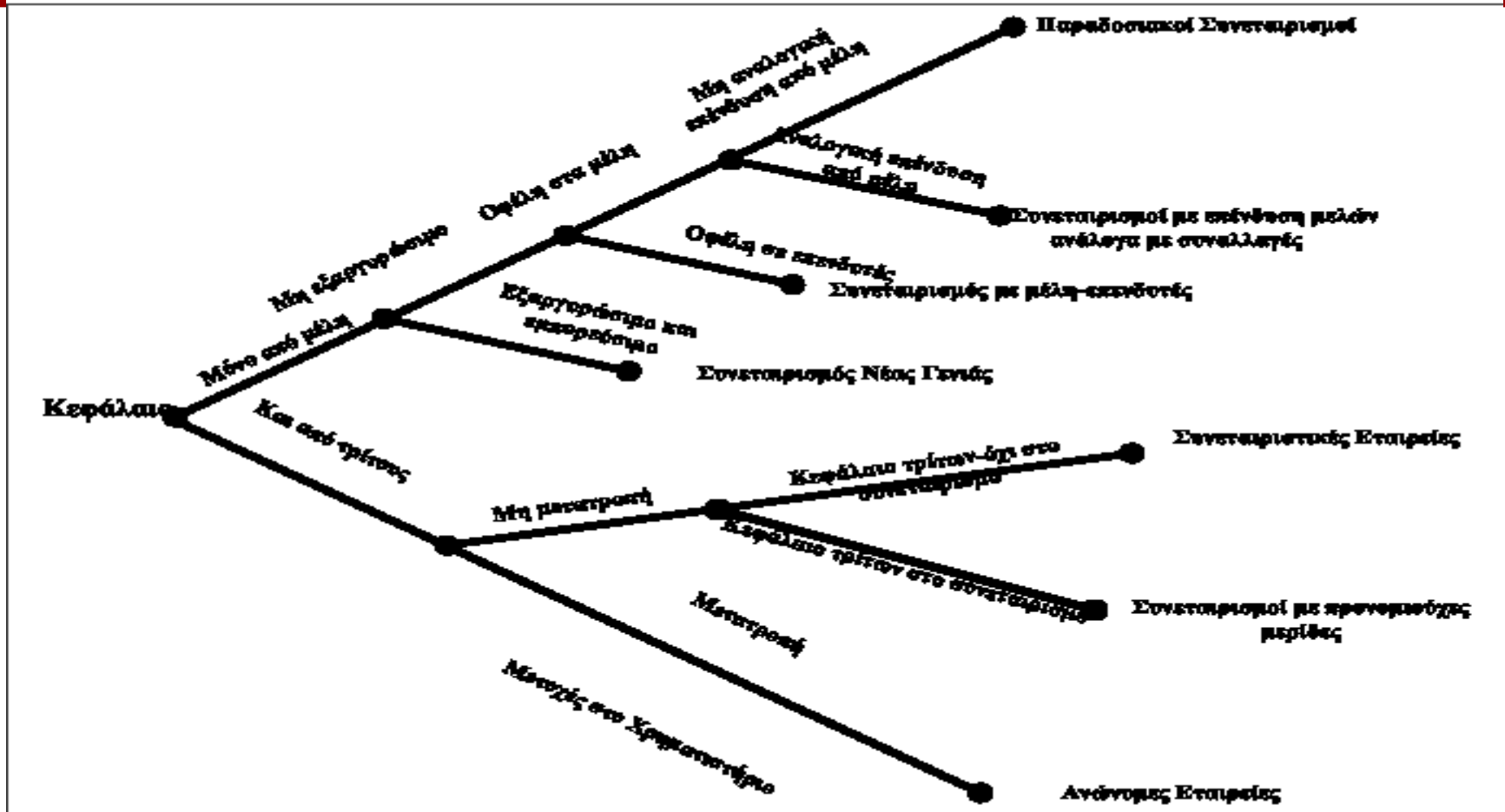
Είδη επιχειρηματικότητας

Προσαρμογή από Σεργάκη και Ηλιόπουλος, 2010.

Εναλλακτικά συνεταιριστικά μοντέλα βάσει της ιδιοκτησιακής δομής τους

Προσαρμογή από Σεργάκη και Ηλιόπουλος, 2010.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Παραδοσιακοί συνεταιρισμοί και συνεταιρισμοί νέας γενιάς

Χαρακτηριστικά Παραδοσιακού Συνεταιρισμού (ΠΣ) (1)

- Η ιδιοκτησία & ο έλεγχος του συν/σμού ανήκει στους παραγωγούς-μέλη.
- Ελεύθερη συμμετοχή στον συν/σμό από όποιον θέλει να γίνει μέλος του με την αγορά μιας συνεταιριστικής μερίδας.
- Καταβολή ελάχιστου συνετ/κού κεφαλαίου (συνεταιριστική μερίδα) από τους υποψήφιους που επιθυμούν να γίνουν μέλη του συν/σμού.
- Το μεγαλύτερο μέρος των κεφαλαίων κίνησης προέρχεται από το συνετ/κό κεφάλαιο & από τις παρακρατήσεις προς τα μέλη που συναλλάσσονται με τον συνεταιρισμό.

Χαρακτηριστικά Παραδοσιακού Συνεταιρισμού (ΠΣ) (2)

- «Κάθε μέλος-μία ψήφος» για τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης.
- Κοινοκτημοσύνη ανάμεσα στα μέλη του συνेत/σμού (μη ξεκάθαρα ορισμένα δικαιώματα ιδιοκτησίας των μελών).
- Μη μεταβιβάσιμες και μη εμπορεύσιμες συνेत/στικές μερίδες.

Χαρακτηριστικά Συνεταιρισμού Νέας Γενιάς (ΣΝΓ)

- Καθορισμένος αριθμός μελών.
- Έκδοση προνομιούχων μετοχών.
- Μεταβιβάσιμες και εμπορεύσιμες συνετ/κές μερίδες.
- Σύνδεση μεταξύ της συνεισφοράς κεφαλαίου του παραγωγού και των δικαιωμάτων παράδοσης (delivery rights) προϊόντων (το αρχικό κεφάλαιο προέρχεται από τα μέλη σε αναλογία με τις ποσότητες που κάθε μέλος δηλώνει ότι θα μεταποιήσει).
- Απόδοση σχεδόν του συνόλου του πλεονάσματος στα μέλη.

Κύριες διαφορές μεταξύ ΠΣ & ΣΝΓ (1)

- Μεγιστοποίηση των ωφελειών του συνεταιρισμού, κυρίως μέσω της επίτευξης αφενός υψηλότερων τιμών και αφετέρου μεγαλύτερων ποσοτήτων πώλησης αγροτικών προϊόντων των μελών.
- Ελαχιστοποίηση των δαπανών παραγωγής και προσφοράς προϊόντων και υπηρεσιών των συνεταιρισμών προς τα μέλη τους.
- Προσφορά περισσότερων και καλύτερων υπηρεσιών στα μέλη των συνεταιρισμών, πέραν της πίστης όπως είναι η προμήθεια εφοδίων, η μεταποίηση και η διάθεση αγροτικών προϊόντων.

Κύριες διαφορές μεταξύ ΠΣ & ΣΝΓ (2)

A. Μέλη:

1. Οι ΠΣ είναι ανοικτοί προς όλους ανεξαιρέτως τους παραγωγούς στοχεύοντας στην συγκέντρωση όσο το δυνατόν μεγαλύτερης ποσότητας προϊόντων και στη διακίνηση τους μέσα από τον συνεταιρισμό **ΕΝΩ**

Οι ΣΝΓ αποδέχονται ως μέλη ένα περιορισμένο αριθμό μελών που πληροί συγκεκριμένες προϋποθέσεις.

2. Στους ΠΣ, τα μέλη μπορούν να σταματήσουν τις δοσοληψίες τους με τον συνεταιρισμό τους και να επιστρέψουν αργότερα ως ενεργά μέλη χωρίς καμία απολύτως επίπτωση (λόγω μη ύπαρξης συμβολαίων παράδοσης προϊόντος) **ΕΝΩ**

Στους ΣΝΓ τα μέλη είναι δεσμευμένα μέσω συμβολαίων παράδοσης προϊόντος να πραγματοποιούν ένα συγκεκριμένο όγκο συναλλαγών και με προκαθορισμένες ποιοτικές προδιαγραφές με τον συνεταιρισμό.

Κύριες διαφορές μεταξύ ΠΣ & ΣΝΓ (3)

B. Συνεταιριστικές μερίδες:

1. Στους ΣΝΓ κάθε μέλος μπορεί να αγοράσει τον αριθμό των μερίδων που θα του εξασφαλίσει και τα αντίστοιχα δικαιώματα παράδοσης προϊόντος (delivery rights) (δηλαδή δεν ισχύει η αρχή ένα μέλος- μία συνεταιριστική μερίδα) **ΕΝΩ**

Στους ΠΣ κάθε μέλος αγοράζει μια μικρή συνήθως ονομαστική συνεταιριστική μερίδα ως προϋπόθεση εγγραφής.

Κύριες διαφορές μεταξύ ΠΣ & ΣΝΓ (4)

B. Συνεταιριστικές μερίδες:

2. Στους ΣΝΓ ισχύει η αρχή της μιας ψήφου ανά μέλος κατά την εκλογή του Διοικητικού Συμβουλίου και τη λήψη άλλων σημαντικών αποφάσεων ανεξάρτητα από τον αριθμό μερίδων που αγοράζει κάθε μέλος του συνεταιρισμού. Δηλαδή, οι ΣΝΓ έχουν ενσωματώσει τα διαπραγματεύσιμα δικαιώματα παράδοσης (tradable delivery rights) στη δομή ιδιοκτησίας τους, αφήνοντας ακέραια σημαντικά χαρακτηριστικά των συνεταιρισμών, όπως τον έλεγχο και τη χρήση από τα μέλη του.
3. Οι ΣΝΓ εκδίδουν προνομιούχες μετοχές (χωρίς επιπλέον δικαιώματος ψήφου) για όποιον θέλει να επενδύσει στον συνεταιρισμό και να συμμετάσχει στο όφελος που προκύπτει από την υπεραξία των μερίδων.

Κύριες διαφορές μεταξύ ΠΣ & ΣΝΓ (5)

Γ. Μεταβίβαση των συνεταιριστικών μερίδων:

1. Στους ΣΝΓ, οι συνεταιριστικές μερίδες είναι μεταβιβάσιμες και εμπορεύσιμες. Όσες συνεταιριστικές μερίδες συνδυάζονται με το δικαίωμα παράδοσης προϊόντος στον συνεταιρισμό, μπορεί να μεταπωληθούν σε άλλους παραγωγούς για να έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες του συνεταιρισμού. Η μεταβίβαση μπορεί να πραγματοποιηθεί σε οποιαδήποτε τιμή συμφωνήσουν τα συμβαλλόμενα μέρη **ΕΝΩ**

Στον ΠΣ η συνεταιριστική μερίδα που αγοράζει το υποψήφιο μέλος και το μετοχικό κεφάλαιο που συγκεντρώνεται μέσω των παρακρατήσεων πλεονάσματος μπορούν να εξαγοραστούν μόνο με την πώληση τους πίσω στον συνεταιρισμό στην ονομαστική τους αξία.

Κύριες διαφορές μεταξύ ΠΣ & ΣΝΓ (6)

Δ. Παράδοση προϊόντος:

1. Οι ΠΣ μπορεί να δέχονται (α) οποιαδήποτε ποσότητα προϊόντων τους παραδώσουν τα μέλη ή (β) απαιτούν από τα μέλη να παραδώσουν οτιδήποτε παράγουν ή οτιδήποτε παράγεται σε μια καθορισμένη γεωργική έκταση (η ποσότητα του προϊόντος που συγκεντρώνεται είναι αβέβαιη και μεταβλητή) **ΕΝΩ**
2. Στους ΣΝΓ κάθε μέλος έχει το δικαίωμα και την υποχρέωση να παραδώσει μια προκαθορισμένη μέσω συμβολαίου ποιότητα και ποσότητα προϊόντος. Η ικανοποίηση ενός ελλείμματος παραγωγής ή η διάθεση της πλεονασματικής παραγωγής είναι ευθύνη του παραγωγού- μέλους, και όχι του συνεταιρισμού.

Εναλλακτικές μορφές συλλογικής επιχειρηματικότητας & αειφορική ανάπτυξη

	Παραδοσιακοί Συνεταιρισμοί	Συνεταιρισμοί Νέας Γενιάς	Συνεταιριστικές Εταιρείες	Ιδιωτικές Εταιρείες
Οικονομική Ανάπτυξη	<p>+</p> <p>- Περιορισμένο κεφάλαιο για επενδύσεις</p>	<p>++</p> <p>- Δυνατότητα συγκέντρωσης κεφαλαίου</p> <p>- Οικονομικές αποτελεσματικότητες στην παραγωγή και μεταποίηση</p>	<p>++</p> <p>- Δυνατότητα συγκέντρωσης κεφαλαίου</p> <p>- Οικονομικές αποτελεσματικότητες στην παραγωγή και μεταποίηση</p>	<p>++</p> <p>- Δυνατότητα συγκέντρωσης κεφαλαίου</p> <p>- Οικονομικές αποτελεσματικότητες στην παραγωγή και μεταποίηση</p>
Προστασία του Περιβάλλοντος	<p>+</p> <p>- Εξωτερικότητες</p>	<p>++</p> <p>- Εμμεση εσωτερίκευση εξωτερικοτήτων με τη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας</p>	<p>++</p> <p>- Εμμεση εσωτερίκευση εξωτερικοτήτων με τη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας</p>	<p>+</p> <p>- Εξωτερικότητες</p>
Κοινωνική Ισότητα	<p>++</p> <p>- Ένα μέλος μια ψήφος</p> <p>- Δεν υπάρχει δυνατότητα συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας στο κεφάλαιο</p>	<p>++</p> <p>- Ένα μέλος μια ψήφος</p> <p>- Συμμετοχή τοπικής κοινωνίας στο κεφάλαιο</p>	<p>+</p> <p>- Ψήφοι ανάλογα με τη συμμετοχή στο κεφάλαιο</p> <p>- Συμμετοχή τοπικής κοινωνίας στο κεφάλαιο</p>	<p>+</p> <p>- Ψήφοι ανάλογα με τη συμμετοχή στο κεφάλαιο</p> <p>- Συμμετοχή τοπικής κοινωνίας στο κεφάλαιο</p>

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ομάδες παραγωγών

Ομάδα Παραγωγών (ΟΠ)

Κάθε ένωση που συγκροτούν παραγωγοί αγροτικών προϊόντων, η οποία έχει νομική οντότητα ή αποτελεί σαφώς οριζόμενο μέρος νομικής οντότητας, όπως για παράδειγμα ΑΣ ή μέρος ΑΣ με αντικείμενο δραστηριότητας ένα συγκεκριμένο προϊόν ή μια ομάδα ομοειδών προϊόντων και ανταποκρίνεται στις σχετικές διατάξεις του εθνικού και κοινοτικού δικαίου.

Έχει ένα εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας (καταστατικό) και λειτουργεί με σαφείς κανόνες παραγωγής και εμπορίας των προϊόντων που παράγει.

Στόχοι Ομάδας παραγωγών (ΟΠ)

- α) Οργανώνει την παραγωγή συγκεκριμένων κατά περίπτωση αγροτικών προϊόντων, ιδίως του αγροδιατροφικού τομέα,
- β) Αναλαμβάνει την προμήθεια εισροών και εφοδίων,
- γ) Παρέχει υπηρεσίες τυποποίησης, αποθήκευσης και διάθεσης αγροτικών προϊόντων.

Υποχρεώσεις των ΟΠ

Οι ΟΠ είναι υποχρεωμένες να παρέχουν στοιχεία για:

- Τον αριθμό των παραγωγών συγκεκριμένων αγροτικών προϊόντων που είναι μέλη τους.
- Το ποσοστό συγκέντρωσης της παραγωγής του συγκεκριμένου προϊόντος στο επίπεδο της οικείας Περιφέρειας.
- Την έκταση των παρεχόμενων από την ΟΠ υπηρεσιών, καθώς και το μέγεθος των περιουσιακών στοιχείων τους.
- Τον κύκλο και το ύψος των σχετικών με το αντικείμενο τους εργασιών.
- Το μερίδιο της αγοράς του συγκεκριμένου προϊόντος σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Αναγκαστικοί συνεταιρισμοί

Ιστορία των αναγκαστικών συνεταιρισμών

Οι πρώτοι Αναγκαστικοί συνεταιρισμοί εμφανίστηκαν στην Ελλάδα το 1922 ως συνεταιρισμοί:

- (α) αποκατάστασης των ακτημόνων καλλιεργητών (ΣΑΑΚ) και
- (β) προστασίας προϊόντων (Θήρας και Λευκάδας) (Αβδελίδης, 1986 και Παπαγεωργίου, 2004).

Νομοθεσία για τη λειτουργία των αναγκαστικών συνεταιρισμών

Η μορφή τους καθιερώθηκε με ειδικούς νόμους για την αντιμετώπιση ειδικών προβλημάτων σε ορισμένους τομείς της οικονομίας, πχ. για την προστασία των προϊόντων ορισμένων περιοχών (άρθρο 12 παρ. 6) παρά τις αντιδράσεις για καταπάτηση των συνεταιριστικών αρχών.

Κατηγορίες αναγκαστικών συνεταιρισμών

Οι αναγκαστικοί συνεταιρισμοί μπορούν να διακριθούν σε δύο κατηγορίες:

- α) Συνεταιρισμοί που αναφέρονται στην εξασφάλιση της ιδιοκτησίας ή της ορθολογικής διαχείρισης των κτημάτων, δασών κ.λπ. ή στη βελτίωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.
- β) Συνεταιρισμοί που αποβλέπουν στην προστασία ορισμένων προϊόντων με συλλογική εμφάνιση ή προϊόντων που χρειάζονται συλλογική εμφάνιση, για να εξασφαλισθεί η καλύτερη διάθεση τους.

Αναγκαστικοί συνεταιρισμοί

Οι αναγκαστικοί συνεταιρισμοί που ανήκουν στη δεύτερη κατηγορία είναι:

1. Αγροτικός Συνεταιρισμός Κιτροποαραγωγών Κρήτης ΣΥΝ ΠΕ του ν. 4878/1931 (ΦΕΚ 54 Α').
2. Αγροτικός Οινοποιητικός Συνεταιρισμός Σάμου του α.ν. 6085/1934 (ΦΕΚ 85 Α').
3. Συνεταιρισμός Μαστιχοποαραγωγών Χίου του α.ν. 1390/1938 (ΦΕΚ 364 Α').
4. Συνεταιρισμός Θηραϊκών Προϊόντων Santo Wines του ν. 359/1947 (ΦΕΚ 144 Α').
5. Αναγκαστικός Συνεταιρισμός Κροκοποαραγωγών Κοζάνης του ν.δ. 818/1971 (ΦΕΚ 9 Α').

Προσδοκίες των αναγκαστικών συνεταιρισμών

Οι Αναγκαστικοί συν/σμοί προσδοκούσαν να βοηθήσουν τους παραγωγούς στη:

- i. Διάθεση των προϊόντων τους.
- ii. Αντιμετώπιση της κερδοσκοπίας των μεσαζόντων.
- iii. Έλλειψη εμπειρίας των παραγωγών.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/2)

- Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:
- Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες
- Σχήμα 1: Είδη επιχειρηματικότητας. Σεργάκη και Ηλιόπουλος.
- Σχήμα 2: Εναλλακτικά συνεταιριστικά μοντέλα. Προσαρμογή από Σεργάκη και Ηλιόπουλος, 2010.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (2/2)

- Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:
- Πίνακες
- Πίνακας 1: Εναλλακτικές μορφές συλλογικής επιχειρηματικότητας & αειφορική ανάπτυξη. Προσαρμογή από Π. Σεργάκη.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Παναγιώτα Σεργάκη.
«Αγροτικός Συνεργατισμός. Εναλλακτικές μορφές οργάνωσης αγροτικών
συνεταιρισμών». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη
δικτυακή διεύθυνση: <https://opencourses.auth.gr/courses/OCRS525/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

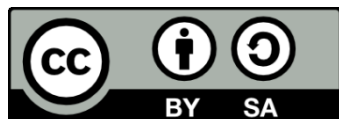
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Χρυσάνθη Χαρατσάρη
Θεσσαλονίκη, Εαρινό εξάμηνο 2014-2015

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

